

pieczęć szkoły

**WOJEWÓDZKI KONKURS PRZEDMIOTOWY
DLA UCZNIÓW SZKÓŁ PODSTAWOWYCH
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO
W ROKU SZKOLNYM 2022/2023**

GEOGRAFIA

KURATORIUM OŚWIATY
w Katowicach

Informacje dla ucznia

1. Na stronie tytułowej arkusza w wyznaczonym miejscu wpisz swój kod ustalony przez komisję.
2. Sprawdź, czy arkusz konkursowy zawiera 14 stron (zadania 1-20).
3. Czytaj uważnie wszystkie teksty i zadania.
4. Rozwiązania zapisuj długopisem lub piórem z niebieskim tuszem. Nie używaj korektora.
5. W zadaniach zamkniętych podane są odpowiedzi np.: A, B, C, D. Wybierz tylko poprawne odpowiedzi i zaznacz je znakiem „X” **bezpośrednio na arkuszu**.
6. Staraj się nie popełniać błędów przy zaznaczaniu odpowiedzi, ale jeśli się pomylisz, błędne zaznaczenie otocz kółkiem ⊗ i zaznacz inną odpowiedź znakiem „X”.
7. Instrukcje do innych typów zadań znajdują się w treści każdego z nich.
8. Rozwiązania zadań otwartych zapisz czytelnie w wyznaczonych miejscach. Pomyłki przekreślaj.
9. Przygotowując odpowiedzi na pytania, możesz skorzystać z miejsc opatrzonych napisem *Brudnopis*. Zapisy w brudnopisie nie będą sprawdzane i oceniane.
10. Podczas pracy z arkuszem konkursowym możesz korzystać z prostego kalkulatora, linijki i kolorowych kredek.

KOD UCZNIA

.....
*Imię i nazwisko ucznia
(wypełnia szkolna komisja
konkursowa po sprawdzeniu
pracy ucznia)*

Stopień:
drugi

Czas pracy:
90 minut

WYPEŁNIA KOMISJA KONKURSOWA

Nr zadania	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	Razem
Liczba punktów możliwych do zdobycia	5	3	3	2	2	2	4	2	4	3	2	5	3	3	3	2	3	4	2	3	60
Liczba punktów ustalona przez szkolną komisję konkursową																					
Liczba punktów ustalona po weryfikacji przez wojewódzką komisję weryfikacyjną																					

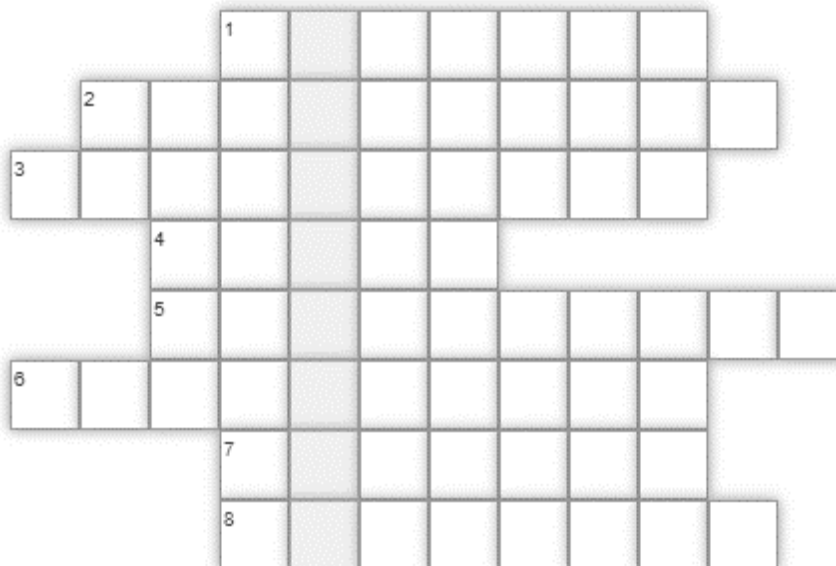
Liczba punktów umożliwiająca kwalifikację do kolejnego stopnia: 51

Podpisy członków komisji :

1. Przewodniczący szkolnej komisji konkursowej – .....
2. Członek szkolnej komisji konkursowej sprawdzający pracę – .....
3. Członek wojewódzkiej komisji weryfikującej pracę – .....

Zadanie 1. (5 p.)

Przed Tobą krzyżówka, w której kryją się nazwy wielkich lądów i oceanów na Ziemi. Litery w szarych polach stanowią rozwiązanie – nazwisko wielkiego odkrywcy. Hasło, które jest rozwiązaniem nie jest oceniane, ale pozwoli Ci na weryfikację odpowiedzi.

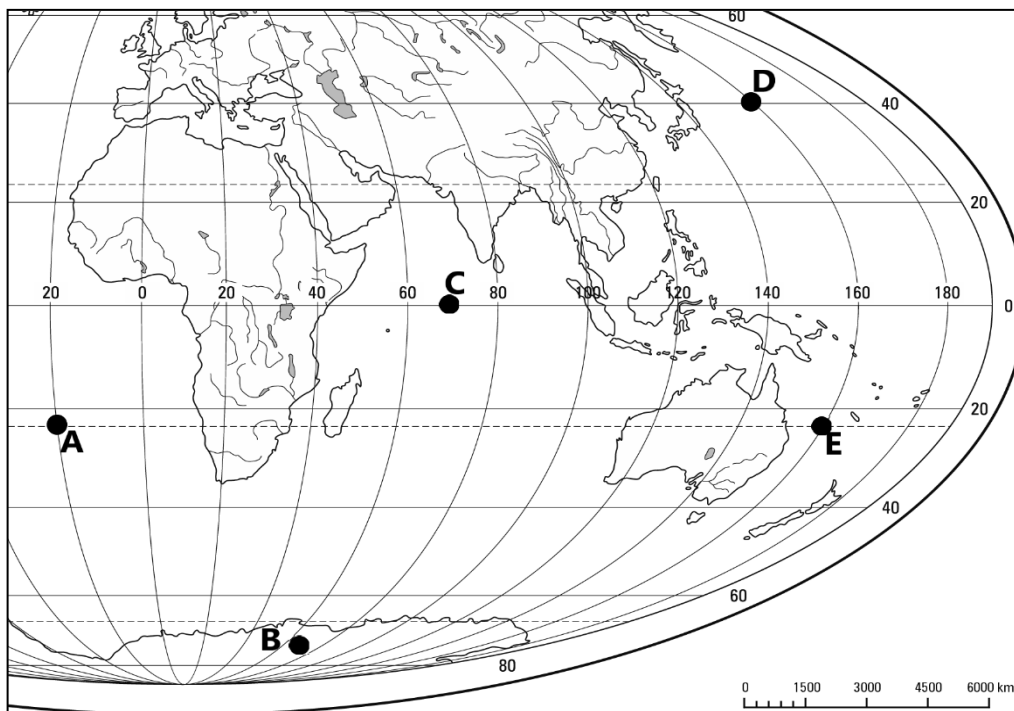
a) Rozwiąż krzyżówkę. Opis haseł znajduje się poniżej.

1. Jest Północna i Południowa – a obie na zachodniej półkuli.
2. Ten kontynent oblewa ze wszystkich stron ten sam ocean.
3. Wielka wyspa na wschód od Afryki.
4. Wszystkie łączą się ze sobą, ale np. Arktyczny nie graniczy z Południowym.
5. Na wschód od tego oceanu leży Europa.
6. Największa wyspa świata.
7. Inna nazwa Oceanu Spokojnego.
8. Ocean między Afryką, Azją i Australią.

b) Wyprawa dowodzona przez żeglarza, którego nazwisko jest rozwiązaniem krzyżówki, dokonała kilku odkryć i ustaleń geograficznych. Poniżej kryją się dwa z nich. Zaznacz znakiem X właściwe zdania.

- A. Jako pierwsza dopłynęła do kontynentu amerykańskiego.
- B. Pierwsze opłynięcie świata i udowodnienie kulistości Ziemi.
- C. Pierwsze opłynięcie Afryki od południa.
- D. Pierwsze pokonanie Cieśniny Magellana, łączącej Atlantyk z Pacyfikiem.
- E. Odkrycie drogi morskiej do Indii.
- F. Odkrycie lądu południowego – Antarktydy.

Materiał źródłowy do zadań 2 – 5

źródło: opracowanie własne na podstawie: *Geografia. Materiały dydaktyczne (...)* Wyd. Szkolne PWN CD

Zadanie 2. (3 p.)

W wykropkowane miejsca wpisz te wszystkie zaznaczone na mapie punkty A – E, które poprawnie uzupełniają treść poniższych zdań.

Uwaga: litery mogą się powtarzać. W zdaniu może ich być kilka.

- a) Słońce może tu górować w zenicie. ....
- b) W tym miejscu można obserwować noc polarną. ....
- c) W tym miejscu w dniu równonocy wiosennej Słońce wschodzi najpóźniej. ....
- d) 22 czerwca dzień jest tu najdłuższy. ....

Zadanie 3. (3 p.)

a) Zaznacz na mapie ukośnymi liniami strefę międzyzwrotnikową. Precyzyjnie wyznacz jej granice.

b) Oblicz rozciągłość południkową między punktami D i E. Zapisz obliczenia.

Obliczenia:

Zadanie 4. (2 p.)

a) Wpisz współrzędne punktu A: ....., ...

b) Zaznacz znakiem X poprawne dokończenie zdania.

Różnica czasu między punktami A i E wynosi:

A. 9 godzin.   B. 10 godzin.   C. 12 godzin.   D. 13 godzin.

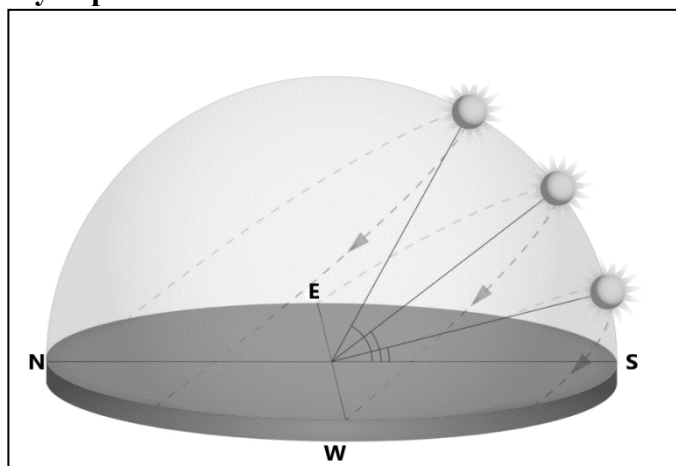
Zadanie 5. (2 p.)

Na powyższej mapie zaznacz cyframi rzymskimi następujące obiekty:

I – Nowa Zelandia; II – Półwysp Arabski; III – Morze Śródziemne; IV – Nil

Zadanie 6. (2 p.)

Rysunek przedstawia pozorną drogę Słońca po niebie w Warszawie w pierwszych dniach astronomicznych pór roku.

Źródło: A. Boczarowski: *Ruch obiegowy Ziemi*, zpe.gov.pl

a) Zaznacz strzałką na rysunku symbol Słońca górującego w dniu 22 czerwca.

b) Uzasadnij krótko swój wybór.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 7. (4 p.)

W tabeli znajdują się opisy krajobrazów.

a) Rozpoznaj opisane krajobrazy i wpisz ich nazwy do tabeli (nazwy wybierz spośród podanych: *las równikowy, las umiarkowany, tajga, tundra, step, sawanna, pustynia gorąca, pustynia lodowa*)

b) Do każdego krajobrazu dopisz nazwę strefy klimatycznej, w której występuje.

Opis krajobrazu	Nazwa krajobrazu	Strefa klimatyczna
1.W krajobrazie tym dominują kępy sucholubnych traw, pojawiają się również pojedyncze drzewa. Podczas pory deszczowej występują deszcze zenitalne.		
2.Krajobraz bezdrzewny. Dominują tu krzewinki, mchy i porosty, przystosowane do surowego klimatu. Przez większą część roku panuje tu klimatyczna zima.		
3.Krajobraz strefy zimnej, prawie zupełnie pozbawiony roślinności. Prawie przez cały rok temperatura powietrza ma tu wartość ujemną.		
4.Krajobraz leśny, w którym dominują drzewa liściaste. Przez cały rok jest tu gorąco i wilgotno. Występuje tu ogromne bogactwo gatunkowe roślin i zwierząt.		

Zadanie 8. (2 p.)

Przedstaw jedno podobieństwo i jedną różnicę między krajobrazem sawanny i stepu.

Podobieństwo:

.....

.....

.....

Różnica:

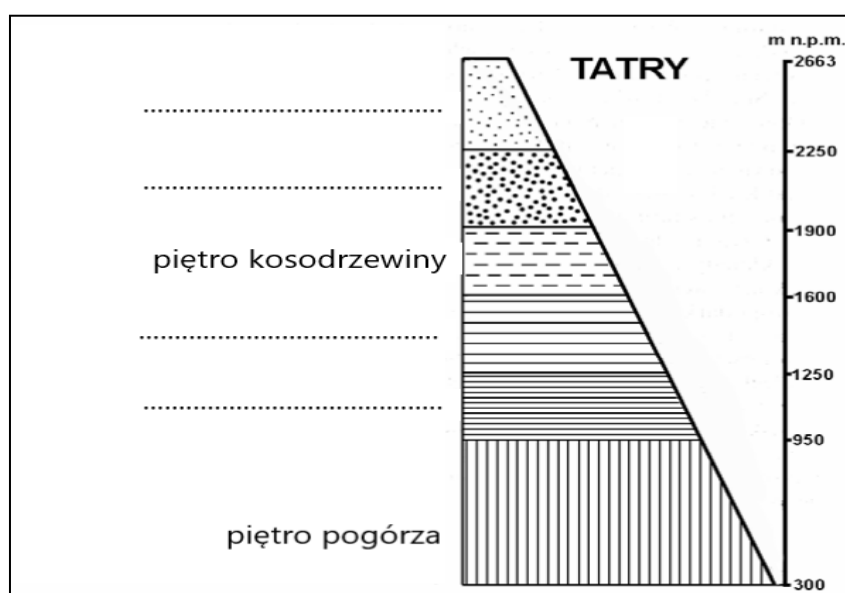
.....

.....

.....

Zadanie 9. (4 p.)

Rysunek przedstawia piętra roślinne w Tatrach. Na podstawie rysunku i wiedzy własnej wykonaj zadania.

Źródło: www.cke.gov.pl

- a) W wykropkowane miejsca na rysunku wpisz nazwy pozostałych pięter roślinnych.
- b) Jedno z pięter w Tatrach swoją nazwę wywodzi od tzw. kosodrzewiny. Wśród poniższych zdań dwa przedstawiają cechy kosodrzewiny. Zaznacz je znakiem X.

- A. Jest to łąka wysokogórska.
- B. Jest to górska odmiana sosny.
- C. Ma postać wysokiego drzewa.
- D. Ma postać krzewiastych zarośli.
- E. Jest lasem liściastym.

- c) Wyjaśnij, dlaczego roślinność porastająca Tatry układa się piętrowo.

.....

.....

.....

.....

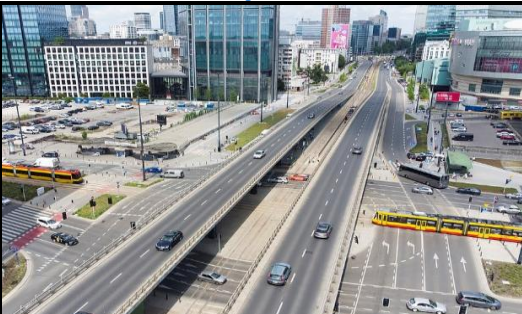
Zadanie 10. (3 p.)

Fotografie w tabeli przedstawiają wybrane krajobrazy w Polsce. Wpisz w tabelę:

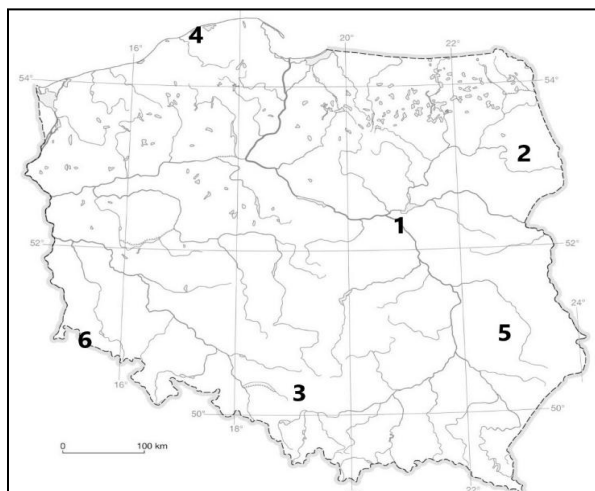
a. typ krajobrazu (do wyboru: *miejsko-przemysłowy, rolniczy, wielkomiejski*),

b. cyfrę, którą jest oznaczony na załączonej mapie,

c. nazwę krainy geograficznej, odpowiadającą położeniu cyfry.

Fotografia	a. typ krajobrazu	b. cyfra na mapie	c. kraina geograficzna
 Niantic100, CC BY-SA 3.0 pl https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/pl/deed.en			
 Emptywords,, CC BY-SA 4.0, https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=120130789			
 https://regiony-projekt.gozych.edu.pl/strony/wyzyny.html			

źródło: opracowanie własne na podstawie: *Geografia. Materiały dydaktyczne (...)* Wyd. Szkolne PWN CD

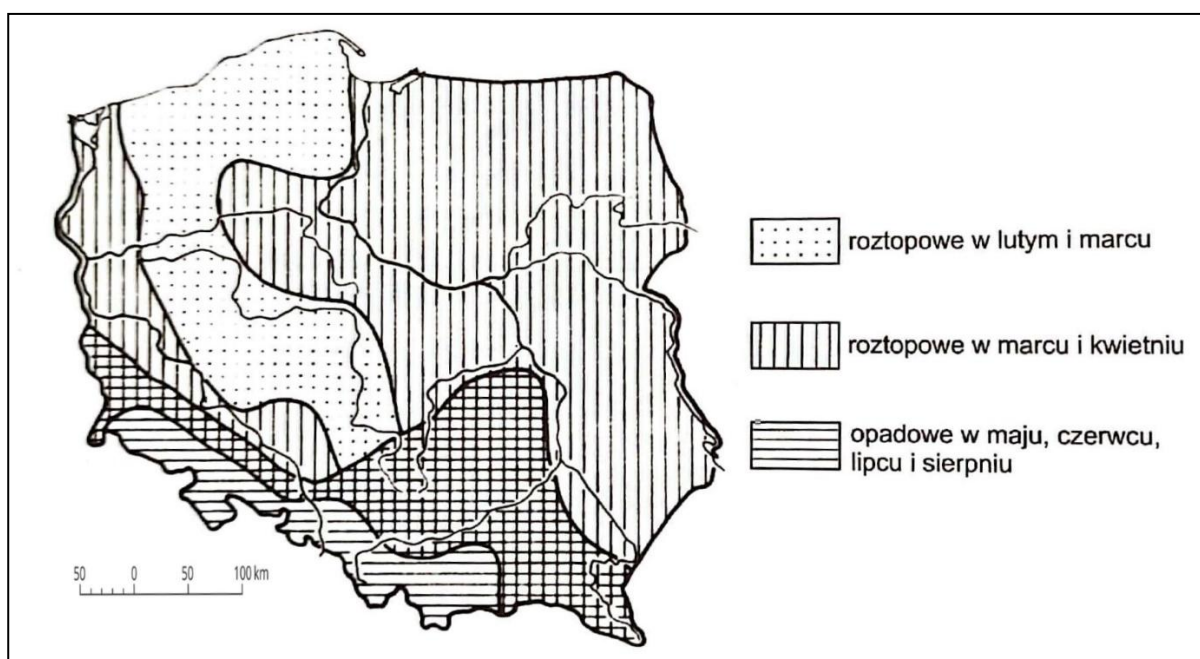
Zadanie 11. (2 p.)

Na klimat Polski wpływ ma kilka czynników. Jednym z nich jest szerokość geograficzna, która decyduje o położeniu Polski w strefie klimatów umiarkowanych. Podaj trzy inne czynniki kształtujące klimat Polski.

1. ....
2. ....
3. ....

Zadanie 12. (5 p.)

Na mapie przedstawiono rozmieszczenie w Polsce rodzajów wezbrań rzek oraz okresów ich występowania.

Źródło: Feliniak V., Marczevska B., Siliczak W., *Oblicza geografii. Maturalne karty pracy 3*. Nowa Era, 2021

a) Na podstawie analizy mapy oceń prawdziwość poniższych zdań, wpisując „prawda” lub „fałsz”.

Zdanie	Ocena (prawda – fałsz)
1. W Tatrach występują głównie wezbrania opadowe	
2. W środkowym i dolnym biegu Wisły główną przyczyną wezbrań jest topnienie śniegu	
3. W Bieszczadach wezbrania najczęściej zdarzają się zimą	
4. Na wybrzeżu Bałtyku dominują wezbrania związane z opadami deszczu	

- b) Wywołane wezbraniem powodzie mogą powodować ogromne straty dla środowiska i gospodarki. Podaj przykłady negatywnych skutków powodzi – jeden dla środowiska przyrodniczego i jeden dla gospodarki człowieka.

Skutek dla środowiska przyrodniczego:

.....

Skutek dla gospodarki:

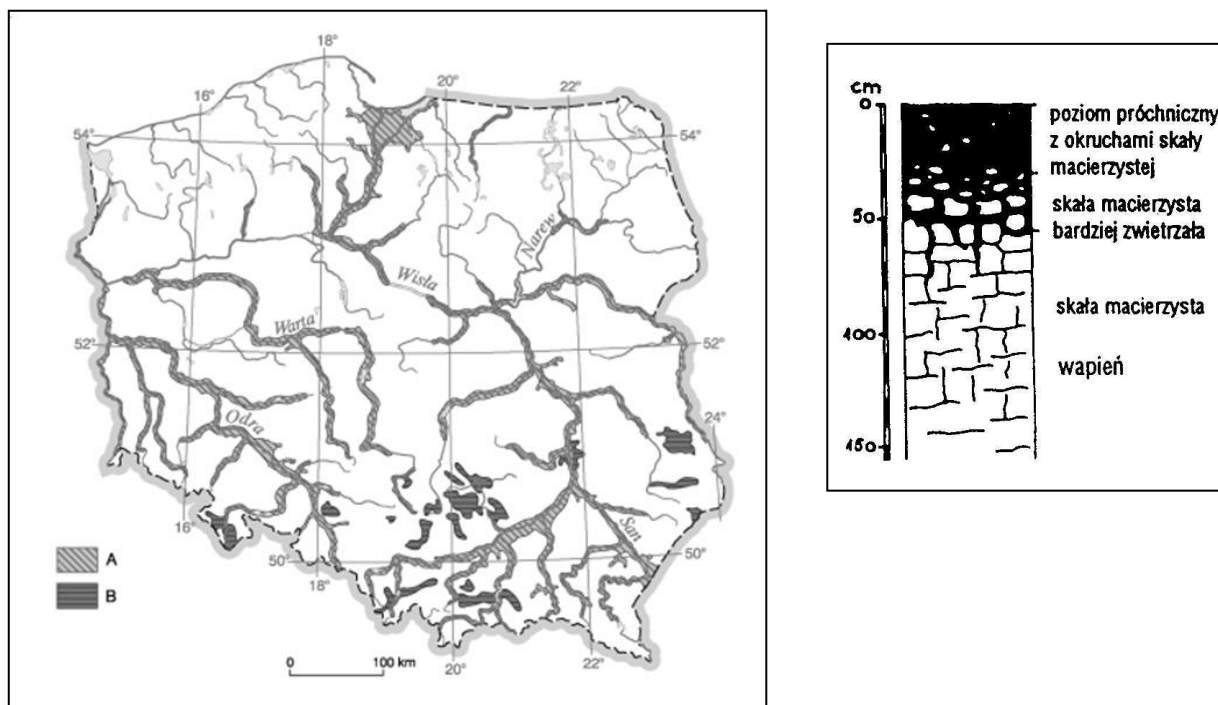
.....

- c) Uzasadnij krótko, że budowa sztucznych zbiorników wodnych jest korzystna z punktu widzenia ochrony przeciwpowodziowej.

.....

Zadanie 13. (3 p.)

Rysunek przedstawia profil jednej z gleb występujących w Polsce. Jej występowanie pokazano na mapie i oznaczono w legendzie literą B.

Źródło: Puls Ziemi 3 – płyta nauczyciela, Wyd. Nowa Era; www.cke.gov.pl

- a) Wpisz nazwę tej gleby: .....

- b) Podaj nazwy dwóch krain geograficznych, w których ta gleba występuje:

1. ....
2. ....

- c) Oceń przydatność rolniczą tej gleby. Ocenę uzasadnij.

Ocena przydatności rolniczej (wpisz: wysoka lub niska): .....

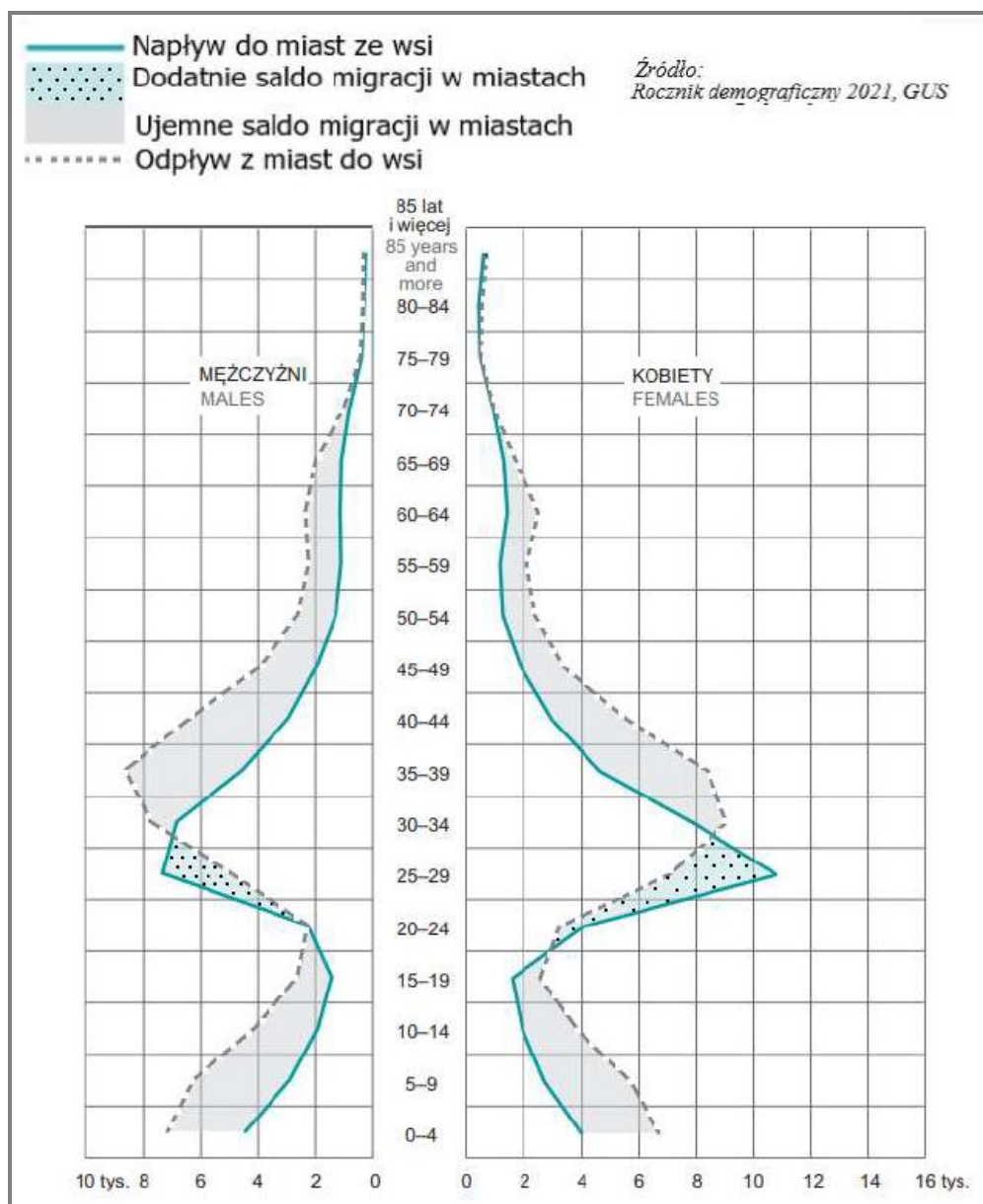
Uzasadnienie:

.....

Zadanie 14. (3 p.)

Na wykresie przedstawiono migracje wewnętrzne na pobyt stały wg płci i wieku migrantów w 2020r. Na podstawie wykresu i własnej wiedzy wykonaj zadania.

a) W każdym ze zdań 1-4 zaznacz jego poprawne zakończenie, wpisując X we właściwą kratkę

1	W 2020 roku więcej ludzi migrowało	ze wsi do miast
		z miasta na wieś
2	Wśród osób w wieku 25-29 lat migrujących w 2020 r. ze wsi do miast przeważają	kobiety
		mężczyźni
3	Dla ludności w przedziale wiekowym 40-50 lat saldo migracji w miastach jest	dodatnie
		ujemne
4	Ludność w wieku przedprodukcyjnym częściej migruje	ze wsi do miast
		z miasta na wieś

b) Przedstaw jeden argument wyjaśniający przyczyny migracji ze wsi do miast ludności w wieku 20-29 lat.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 15. (3 p.)

W tabeli przedstawiono dane dotyczące ludności wybranych gmin województwa podlaskiego i zachodniopomorskiego.

Województwo	Gmina	Typ gminy	Ludność w wieku poprodukcyjnym [%]	Zmiany liczby ludności w latach 2002-2021 [%]	Współcz. przyrostu naturalnego [‰]
podlaskie	Czeremcha	wiejska	30,2	- 21,5	-14,0
	Dubicze Cerkiewne	wiejska	37,5	- 30,4	-32,0
	Hajnówka	wiejska	30,0	- 15,1	-9,7
zachodniopomorskie	Kołbaskowo	wiejska	13,0	+ 81,5	7,7
	Stepnica	miejsko-wiejska	17,7	+ 3,9	-6,0
	Maszewo	wiejska	17,6	+ 6,6	-1,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.polskawliczbach.pl

a) Podaj nazwę województwa, w którym wskazane powyżej gminy mają korzystniejszą strukturę wieku ludności oraz uzasadnij swój wybór.

województwo .....

Uzasadnienie:

.....

.....

.....

.....

b) Na podstawie danych i wiedzy własnej podaj główną przyczynę zmian liczby ludności podanych gmin w województwie podlaskim.

.....

.....

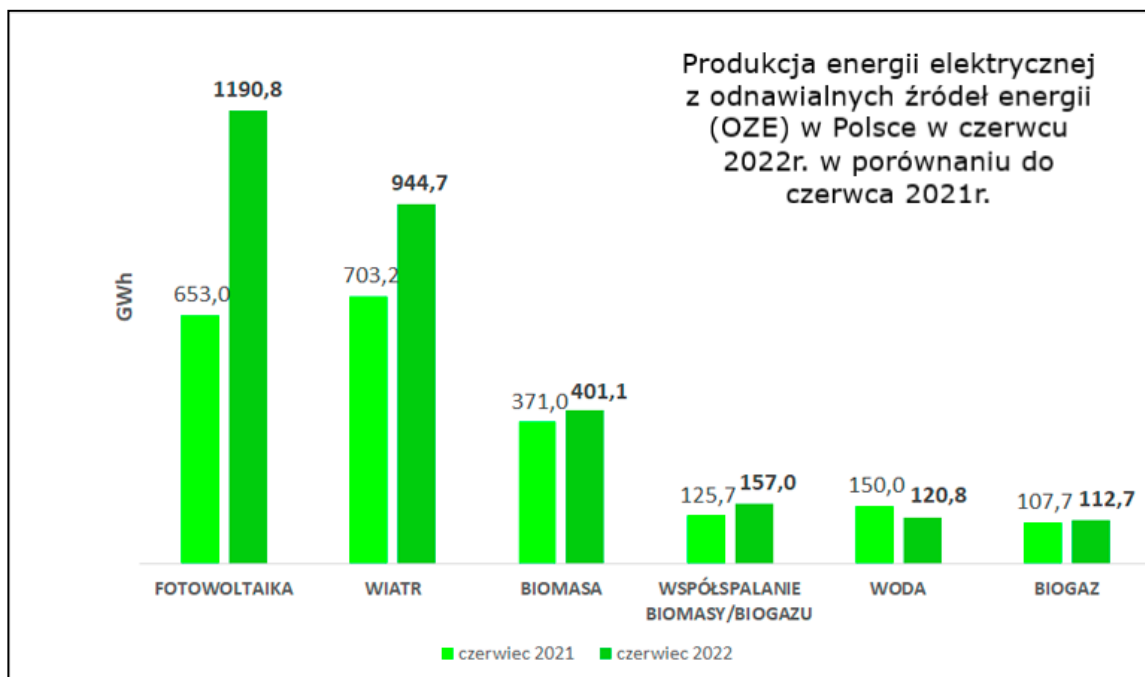
.....

.....

Zadanie 16. (2 p.)

Material źródłowy do zadania 16.

Polskie elektrownie w czerwcu 2022 r. wyprodukowały 13 785,2 GWh energii elektrycznej, z tego 2927,1 GWh (21 proc.) pochodziło z OZE. W czerwcu 2022 r. największy udział w produkcji energii ze źródeł odnawialnych miała fotowoltaika 41% (1190,8 GWh). Po raz pierwszy w historii zielonej energetyki wyprzedziła farmy wiatrowe. Najmniej wyprodukowały elektrownie biogazowe – 112,7 GWh. W porównaniu do czerwca 2021 r. duży skok w produkcji miały instalacje fotowoltaiczne – o ponad 82%. Farmy wiatrowe zwiększyły produkcję o 34%. Spadek dotyczył wyłącznie elektrowni wodnych.

Źródło: Produkcja zielonej energii. Fotowoltaika po raz pierwszy wyprzedziła wiatr.

<https://www.rynekelektryczny.pl/energia-elektryczna-ze-zrodel-odnawialnych>, 24.08.2022

Oceń, czy zmiany w produkcji energii z OZE, które zaszły między czerwcem 2021r a czerwcem 2022r. są korzystne czy niekorzystne dla środowiska i gospodarki. Ocenę uzasadnij dwoma argumentami.

Ocena: (korzystna / niekorzystna) .....

Uzasadnienie:

1. ....

.....

.....

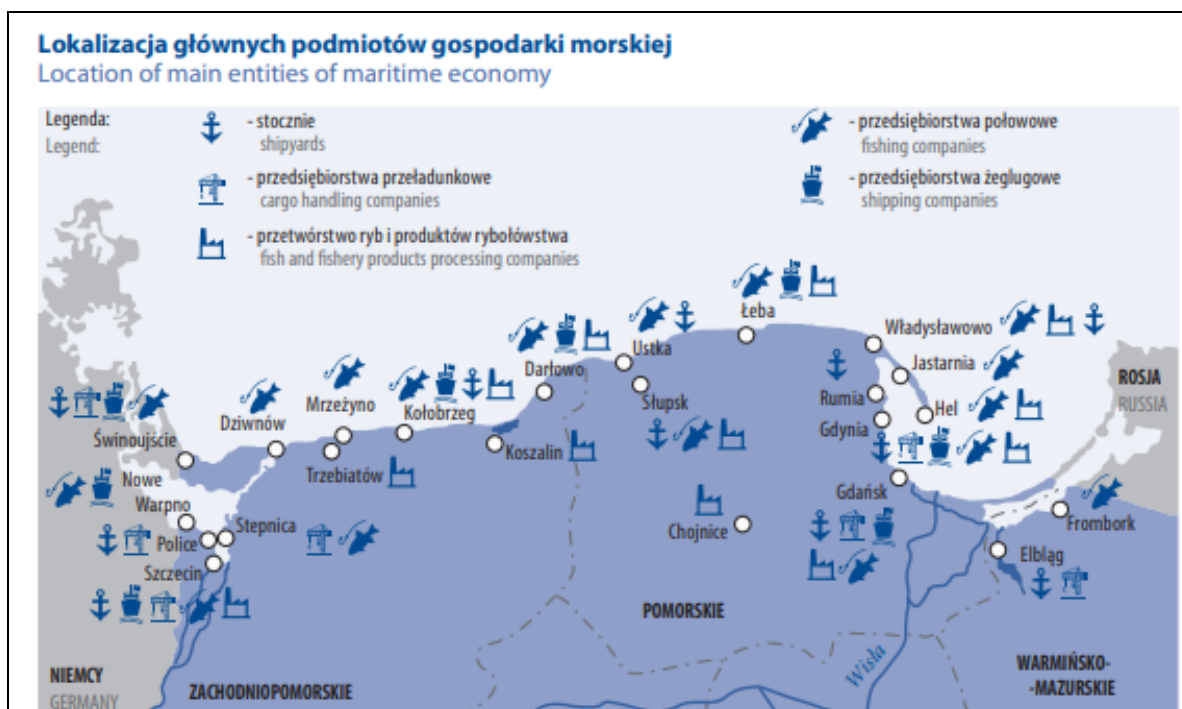
2. ....

.....

.....

Zadanie 17. (3 p.)

Grafika przedstawia lokalizację najważniejszych przedsiębiorstw związanych z gospodarką morską w Polsce w latach 2019-2020. Na podstawie tego materiału źródłowego uzupełnij zdania.

Źródło: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/transport-i-laczynosc/transport/gospodarka-morska-w-polsce-w-latach-2019-2020,8,5.html>

- Nadmorskim województwem, w którym jest najmniej przedsiębiorstw związanych z gospodarką morską, jest województwo .....
- Miejscowości w województwie pomorskim, w których znajdują się przedsiębiorstwa żeglugowe, to .....
- Najbardziej wszechstronnie rozwiniętym ośrodkiem gospodarki morskiej, leżącym nad otwartym Bałtykiem pomiędzy Świnoujściem a Władysławowem jest .....

Zadanie 18. (4 p.)

Zadanie wykonaj w oparciu o artykuł „Góry Pieprzowe – kambryjska perła województwa świętokrzyskiego”.

- Góry Pieprzowe leżą w województwie świętokrzyskim tuż przy granicy z innym województwem. Podaj nazwę województwa leżącego „po sąsiedzku” i jego stolicy.
Województwo: .....
Stolica województwa .....
- Wpisz nazwę ery, z której pochodzą Góry Pieprzowe: .....
- Podkreśl nazwy trzech skał występujących na terenie Gór Pieprzowych:

bazalty, granity, łupki ilaste, piaskowce, wapienie, zlepiénce.

d) Zaznacz znakiem X poprawne dokończenie zdania.

Ze względu na bogatą georóżnorodność na terenie Gór Pieprzowych utworzono:

- A. pomniki przyrody,
- B. geostanowiska,
- C. park krajobrazowy,
- D. park narodowy.

Zadanie 19. (2 p.)

Nazwy geograficzne mają często ciekawe pochodzenie. Kilka z takich nazw pojawiło się w artykule J. Wrony *Nietypowe nazewnictwo geograficzne*. Do nazw miejscowości oznaczonych cyframi 1 – 4 dopasuj ich prawdopodobne pochodzenie lub znaczenie. W wykropkowane miejsca wpisz odpowiednie litery A – D.

Pochodzenie lub znaczenie nazw:

- A. – „fasolowa wieś”,
- B. – od dawnej nazwy gruszek,
- C. – od słowa rak (w jęz. litewskim *vežys*),
- D. – kaszubskie słowo oznaczające plecionkę z korzeni sosnowych wykorzystywaną do umacniania brzegów jezior i rzek.

1.Kruszwica – .....   2.Wiżajny – .....   3.Swornegacie – .....   4.Pupki–.....

Zadanie 20. (3 p.)

Oceń prawdziwość poniższych zdań, wpisując „prawda” lub „fałsz”. Zadanie wykonaj na podstawie artykułów *Kosmiczne podróże i odkrycia* oraz *Potencjał polskich geoterm*.

Zdanie	Ocena (prawda – fałsz)
1.Satelity Starlink bardzo pomagają naukowcom w obserwacjach nieba.	
2.Obecność węgla C13 w próbkach skał pobranych z Marsa może świadczyć o obecności tam procesów biologicznych.	
3.Celem Kosmicznego Teleskopu Jamesa Webba jest m.in. obserwacja pierwszych gwiazd powstałych po Wielkim Wybuchu.	
4.Budowa kolejnych ciepłowni geotermalnych spowoduje większe zanieczyszczenie powietrza gazami i pyłami.	
5.Największa i najstarsza ciepłownia geotermalna w Polsce działa na Pomorzu.	
6.Geotermie w Polsce działają m.in. w Pyrzycach, Stargardzie i na Podhalu.	

Brudnopis: